

συνέντευξη Silvia Federici: αντιστάσεις στον καπιταλισμό, αναπαραγωγή και κοινά

«Πηγαίνουμε σε διαδηλώσεις, δημιουργούμε γεγονότα, και αυτό μετατρέπεται σε αιχμή του αγώνα μας. Η ανάλυση για το πώς αναπαράγουμε αυτές τις κινήσεις, πώς αναπαραγόμαστε εμείς οι ίδιες/ίδιοι δεν είναι στο κέντρο της κινηματικής οργάνωσης. Θα έπρεπε να είναι».

Ο συλλογισμός ανήκει στη Silvia Federici, καθηγήτρια πολιτικής φιλοσοφίας και ακτιβίστρια από τη σκοπιά της ριζοσπαστικής φεμινιστικής μαρξιστικής παράδοσης. Πριν μια εβδομάδα περίπου, καταφέραμε να τη συναντήσουμε στην Αθήνα και να της απευθύνουμε έξι από τις χιλιάδες ερωτήσεις – κουβέντες που θέλαμε να της κάνουμε. Αεικίνητη και διαυγής, προσηνής αλλά και νευρώδης, η Federici «άπλωσε» σε μια συνέντευξη τη θεωρητική της εργασία σε συνδυασμό με την βιωματική της εμπειρία στην Αφρική (Νιγηρία), τις ΗΠΑ και οπουδήποτε αλλού βρέθηκε για να παρατηρεί και να συμμετέχει με τον κόσμο της εργασίας.

Η ματιά και η συνεισφορά της Federici επικεντρώνεται στην «κρυμμένη» οικιακή εργασία, η εκμετάλλευση της οποίας ήταν δουλειά του Κεφαλαίου αλλά και της ευρύτερης κοινωνικής οργάνωσης της καπιταλιστικής πατριαρχίας – εντός της οι γυναίκες δέχονταν και δέχονται τις εξουσιαστικές πιέσεις του άνδρα-εργάτη.

Η Federici επιμένει στη σημασία της αναπαραγωγικής εργασίας των γυναικών ως κύρια πηγή της πρωταρχικής κεφαλαιοκρατικής συσσώρευσης και την εξηγεί με βάση τις σύγχρονες επιθέσεις κράτους και κεφαλαίου εναντίον τους. Μας μιλά για την ανάγκη παραγωγής των «κοινών» (αγαθών, χώρων και χρόνων) μέσα στην

καπιταλιστική διαδικασία: η συλλογικοποίηση των εμπειριών στο δρόμο, η φυσική επαφή και η συσσώρευση γνώσης για χρήση, αποτελεί για την Federici τον δρόμο για μια βιώσιμη πολιτική διαδικασία – για τα κινήματα που θέλουν να αυτο-αναπαραχθούν

Μιλάτε πολύ για τα αυτό – αναπαραγόμενα κινήματα σαν αυτά των Ζαπατίστας, και των ανθρώπων στην Oaxaca και στη Βολιβία. Μπορούν αυτοί οι αγώνες να προσφέρουν τις απελευθερωτικές προοπτικές τους σαν παράδειγμα στον δυτικό κόσμο; Ποιοί είναι οι περιορισμοί;

Μία από τις πιο μεγάλες πηγές έμπνευσης του αγώνα, που έρχεται από τη Λατινική Αμερική, από τον αγώνα των Ζαπατίστας, από τον αγώνα των ανθρώπων χωρίς γη στη Βραζιλία, από τους αγώνες που λαμβάνουν χώρα σε πολλές αστικές περιφέρειες σε πόλεις της Λατινικής Αμερικής, είναι ότι αυτή η πάλη μας δίνει την αίσθηση μιας νέας κοινωνίας, κάτι νέου που αναδύεται. Αυτό είναι κάτι που εμείς στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες

συχνά ονειρευόμαστε. Την ιδέα μιας κοινωνίας, μιας κοινότητας, στην οποία μπορούμε να αρχίσουμε να εξασκούμε στοιχεία αυτοδιεύθυνσης. Σ' αυτούς τους χώρους μπορείς να δεις ότι οι άνθρωποι όχι μόνο μοιράζονται κάποιες μορφές πλούτου, αλλά επίσης αρχίζουν να παράγουν με ένα νέο τρόπο και εγκαθιδρύουν νέες σχέσεις παραγωγής και σιγά σιγά δημιουργούν δικά τους σχολεία, άτυπα νοσοκομεία και ακόμη ότι έχουν κάποια μορφή κομμουναλιστικής (communal) διακυβέρνησης.

Η δυσκολία λοιπόν προκειμένου να εφαρμόσουμε τα μαθήματα που παίρνουμε απ' αυτές τις περιπτώσεις στη δική μας κατάσταση εντοπίζεται στο ότι όλα αυτά τα κινήματα έχουν κάποιο εδαφικό έλεγχο, στον τόπο στον οποίο ζουν.

Δεν μιλάω μόνο για τους Ζαπατίστας ή για τους ανθρώπους χωρίς γη στη Βραζιλία που κατέλαβαν μεγάλες εκτάσεις γης και έχουν δημιουργήσει τις δικές τους κοινότητες, αλλά και ακόμη και για κάποιες αστικές περιφέρειες. Βρέθηκα πρόσφατα σε μια από τις μεγάλες προλεταριακές γειτονιές του Μπουένος Άιρες (Villa 31 Bis). Μέσα στα χρόνια άνθρωποι διαφόρων επαγγελματιών έφταναν εκτοπισμένοι από τις αγροτικές περιοχές και έπαιρναν τον έλεγχο κομματιών γης και σιγά σιγά συλλογικά καταλάμβαναν το χώρο, χτίζοντας σπίτια εργαζόμενοι εθελοντικά, έφτιαχναν δρόμους κλπ

Έχεις λοιπόν κινήματα που έχουν εδαφική βάση, ένα κάποιο εδαφικό έλεγχο. Αυτή είναι η διαφορά για μας και μιλάω για τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά αυτό νομίζω ότι ισχύει και για πολλές χώρες στην Ευρώπη. Ακόμη και ένα είδος εδαφικού ελέγχου που οι άνθρωποι είχαν λιγότερο ή περισσότερο τη δεκαετία του '60 έχει πλέον χαθεί. Για παράδειγμα, σε παλιές κοινότητες της εργατικής τάξης που οι άνθρωποι ζούσαν για δεκαετίες και όλοι ήξεραν ο ένας τον άλλο και είχαν καθιερωθεί πολλές μορφές συνεργασίας. Αυτό έχει χαθεί γιατί με την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας, πολλές δουλειές, πολλά χώροι εργασίας μεταφέρθηκαν αλλού, οπότε η κοινότητα διαλύθηκε. Και ύστερα είχαμε την διαδικασία του gentrification, τα νοίκια αυξήθηκαν και πάει λέγοντας. Οι άνθρωποι έπρεπε να φύγουν κι έτσι αυτό

το είδος κοινοτικού και εδαφικού ελέγχου που υπήρχε παλιότερα διαλύθηκε . Τώρα βρισκόμαστε σε μια διαφορετική συνθήκη.

Βρισκόμαστε σε πόλεις που οι σχέσεις είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένες και αυτή είναι η μεγάλη πρόκληση. Υπάρχει, ξέρετε, μια μεγάλη συζήτηση για τα κοινά, για την αποκατάσταση και την επανίδρυση κοινοτικών σχέσεων. Το πιο σημαντικό νόημα που δίνουμε εμείς σε αυτές τις λέξεις και σε αυτές τις πρακτικές είναι η ανάγκη να ανοικοδομήσουμε κομμουναλιστικές σχέσεις και η ανάγκη να ξαναφτιάξουμε, να ανασυνθέσουμε μια βάση αντίστασης. Να ξαναφτιάξουμε κοινότητες αντίστασης, στις οποίες οι άνθρωποι εργάζονται μαζί και έχουν δεσμούς αλληλεγγύης. Αυτή είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις, γιατί δεν υπάρχει στην πραγματικότητα αγώνας, δεν υπάρχει σοβαρός αγώνας που να μπορούμε να κερδίσουμε, χωρίς αυτού του είδους το κοινωνικό πλέγμα, χωρίς αυτή την κοινωνική δομή.

Εμπνεόμαστε λοιπόν από αυτά τα παραδείγματα, αλλά είναι και μια πρόκληση για μας γιατί ξέρουμε ότι δεν μπορούμε να τα εξάγουμε εύκολα.

Τα τελευταία τρία χρόνια υπάρχει μια αύξηση των γεννήσεων στο σπίτι. Το κράτος επιθετικά διώκει τις οικογένειες που αποφασίζουν να ακολουθήσουν ένα τέτοιο δρόμο. Μαίες διώκονται ποινικά επειδή θέτουν σε κίνδυνο τις μητέρες και τα παιδιά και επίσης επειδή δημιουργούν περιβαλλοντική μόλυνση μέσω της απαλλαγής του πλακούντα. Πιστεύετε ότι αυτός είναι ένας σημαντικός αγώνας ενάντια στην καπιταλιστική αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης και την καταπίεση των γυναικών;

Στη Ροζάβα έχουν εισάγει μια αντίληψη διαρχίας στο μοντέλο αυτοδιεύθυνσης που ακολουθούν. Για κάθε πολιτική θέση ορίζεται ένας άντρας και μια γυναίκα. Μια μαχήτρια στην περιοχή όμως, έλεγε ότι θεωρεί ότι αυτό δεν είναι αρκετό και θα πρέπει να εισάγουμε μια νέα δομή στην οικογένεια αν θέλουμε να δημιουργήσουμε μια εναλλακτική στον καπιταλισμό και την

πατριαρχία. Είναι μια νέα δομή της οικογένειας εφικτή;

Δεν θα ήθελα να μιλήσω για τη Ροζάβα, γνωρίζω ότι υπάρχει ένας μεγάλος ενθουσιασμός αλλά δεν ξέρω στ' αλήθεια σε βάθος την κατάσταση. Ξέρω ότι οι άνθρωποι εκεί κάνουν ένα μεγάλο αγώνα και άλλωστε πάντοτε υποστήριζα τον κουρδικό αγώνα, αλλά δεν μπορώ να μιλήσω για το είδος της κοινωνίας που φτιάχνουν τώρα εκεί.

Αλλά, πιστεύω, ότι από την πλευρά των ριζοσπαστικών κινημάτων, η οικογένεια είναι μία από τις πρώτες κοινωνικές πραγματικότητες που πρέπει να μετασχηματίσουμε αν θέλουμε να έχουμε μια νέα, διαφορετική κοινωνία. Ξέρω πως σε πολλά μέρη στον κόσμο, όχι μόνο στην Ελλάδα και την Λατινική Αμερική, η οικογένεια θεωρείται το πιο βασικό «κοινό». Επειδή ακριβώς είναι το μέρος που κάποιοι δεσμοί αλληλεγγύης επιβιώνουν ακόμη και εκεί οι άνθρωποι βρίσκουν βοήθεια στις στιγμές αγωνίας. Μπορείς πάντα να επιστρέψεις στην οικογένεια και αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Ωστόσο, βλέπω την οικογένεια, όπως έχει δομηθεί από τον καπιταλισμό, και σαν ένα τεράστιο πρόβλημα και σαν κάτι που έχει συνεισφέρει στο να αποδυναμωθεί η δυνατότητα των γυναικών να παλέψουν, να κινητοποιηθούν και να αλλάξουν την κατάστασή μας. Η οικογένεια έχει στηριχτεί πάνω σε μια ιεραρχική διάρθρωση των σχέσεων και διαμέσου του ανδρικού μισθού, οι άνδρες μπορούν να ελέγχουν την εργασία των γυναικών, ενώ κατά κάποιο τρόπο ο καπιταλισμός έχει αναθέσει στον εργάτη – σύζυγο τον έλεγχο, την επίβλεψη της οικιακής εργασίας, ακόμη και την τιμωρία των γυναικών όταν αυτές δεν συμμορφώνονται.

Στην πραγματικότητα όταν αρχίσαμε να μελετάμε τη δομή της οικιακής εργασίας και των κοινωνικών σχέσεων γύρω από την οικιακή εργασία, παρατηρήσαμε κάτι που ήταν πολύ εμφανές. Είδαμε τη βία που είναι εγγενής σε τη δομή αυτής της εργασίας και στο πλέγμα της οικογένειας. Γιατί τη στιγμή που ο σύζυγος αποκτά το δικαίωμα να επιβλέπει και να επιβάλλει στις γυναίκες την εκτέλεση της οικιακής εργασίας, αποκτά και το δικαίωμα να

τιμωρήσει τη γυναίκα. Ξέρετε βέβαια ότι πολλές μορφές οικιακής βίας παράγονται από την άρνηση της γυναίκας να είναι μια καλή και υπάκουη οικιακή εργάτρια. Και αυτός είναι ένας λόγος που το κράτος δεν έχει ποτέ θεωρήσει την οικιακή, ενδοοικογενειακή βία αληθινή βία. Γιατί το κράτος στην πραγματικότητα αν δεν παρακινεί το ίδιο, τότε σίγουρα αποδέχεται αυτή τη βία σαν ένα αναγκαίο στοιχείο της πειθάρχησης της απλήρωτης εργασίας. Ο καταναγκασμός από τον σύζυγο και το γιο της απλήρωτης εργασίας της γυναίκας.

Και βέβαια υπάρχει και η βία εναντίον των παιδιών μέσα στην οικογένεια, η οποία είναι απόλυτα κανονικοποιημένη, αποδεκτή και θεσμοποιημένη. Η βία δεν είναι βία εκτός αν τα σκοτώσεις ή τους σπάσεις τα κόκκαλα. Κανείς δεν λέει τίποτα, είναι απολύτως κατανοητό. Και είναι κατανοητό γιατί και αυτό είναι ένα μέρος της εκπαίδευσης των παιδιών, ώστε να γίνουν καλοί εργάτες.

Οπότε μ' ένα τρόπο, όταν ξεκινήσαμε να αναλύουμε τη δομή της οικογένειας και την νέα πατριαρχία που σχηματιζόταν, είδαμε ότι η υλική τους βάση είναι ο μισθός. Εχω μιλήσει συχνά για την πατριαρχία του μισθού στην οικογένεια στην καπιταλιστική οικογένεια. Ξεκινήσαμε λοιπόν να βλέπουμε ότι στην οικογένεια υπάρχουν μηχανισμοί που επιτρέπουν στο κράτος να παραχωρεί ένα είδος δύναμης στους άντρες πάνω στις γυναίκες. Υπάρχει λοιπόν ένας ιδιότυπος κανόνας ότι ο καπιταλισμός μπορεί να εκμεταλλεύεται την εργασία των γυναικών, όχι άμεσα, αλλά εμμέσως μέσω του συζύγου, και ότι μπορεί να συσσωρεύει μέσω ενός μισθού την εργατική δύναμη δύο εργατών.

Βέβαια ο άντρας πληρώνει το τίμημα για αυτή τη δύναμη πάνω στις γυναίκες. Γιατί η εξάρτηση των γυναικών από τον ανδρικό μισθό σημαίνει ότι αυξάνεται η εξάρτηση του άνδρα από το Κεφάλαιο. Αν θες να απεργήσεις, πρέπει να ανησυχήσεις και για τη γυναίκα και για τα παιδιά σου. Με άλλα λόγια, υπάρχει μια εξάρτηση της γυναίκας από τον άντρα και η δύναμη του άντρα πάνω στη γυναίκα είναι στην πραγματικότητα η αδυναμία του άντρα σε σχέση με το Κεφάλαιο, η δυσκολία του δηλαδή να

αρνηθεί την εργασία. Νομίζω ότι είναι σημαντικό να καταλάβουμε αυτή τη λειτουργία της οικογένειας.

Για να επιστρέψουμε λοιπόν στα ριζοσπαστικά κινήματα, θα πρέπει να δούμε το γεγονός ότι η οικογένεια έχει δύο συστατικά. Αναπαράγει τη ζωή μας, αλλά με τον τρόπο που είναι οργανωμένη τώρα μας αναπαράγει για το Κεφάλαιο. Οπότε το ερώτημα είναι πως αλλάζουμε την οικογένεια, πως σπάμε την απομόνωση στην οποία βρίσκεται τώρα, ώστε να μας αναπαράγει όχι πια σαν εργάτες, αλλά να μας αναπαράγει για αντίσταση, αγώνα και μετασχηματισμό. Θα έλεγα λοιπόν ότι χρειαζόμαστε μια ευρύτερη οικογένεια, λιγότερο ασφυκτική, μια οικογένεια που οι τοίχοι του σπιτιού αρχίζουν να καταρρέουν, μια οικογένεια που να είναι περισσότερο ικανή για συνεργασία με τον έξω κόσμο. Πρέπει να επιστρέψουμε σε μια πιο ευρεία οικογένεια. Οι πανίσχυρες σχέσεις αλληλεγγύης και στοργής είναι ένα μοντέλο, απλά στις περισσότερες περιπτώσεις είναι διαστρεβλωμένες και είναι διαστρεβλωμένες γιατί στρέφονται προς την κατεύθυνση της επιβολής μια ολόκληρης πειθαρχίας, που είναι αντίθετη προς την ευημερία μας.

Έχουμε παρακολουθήσει τους συλλογισμούς σας και συμφωνούμε με την κριτική σας απέναντι στο σχήμα του «κογκνιταριάτου» που έχει προτείνει μεταξύ άλλων και ο Toni Negri.* Παράλληλα, και ενώ διαπιστώσαμε ότι είδατε με θετική ματιά το κίνημα Occupy στις ΗΠΑ, μας φαίνεται ότι το Occupy σε πολλά σημεία θυμίζει το θεωρητικό σχήμα του Negri υπό την έννοια της ικανότητας για συλλογική επικοινωνία, οργάνωση και αντίσταση (και) μέσα από το Ιντερνετ, τα ψηφιακά μέσα δικτύωσης κλπ. Υπάρχει κάτι αντιφατικό σ' όλο αυτό;

Δε νομίζω ότι υπάρχει κάποια αντίφαση. Η ανάλυση που έχουν κάνει οι Τόνι Νέγκρι, Μαουρίτσιο Λαζαράτο κ.α., για τη νέα αυτή φάση της καπιταλιστικής ανάπτυξης, βασίζεται στο ότι οι νέες μορφές παραγωγής που χαρακτηρίζονται από την εφαρμογή της επιστήμης και την ψηφιοποίηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, δημιουργούν με διάφορους τρόπους έναν πιο αυτόνομο χώρο, μια πιο αυτόνομη σφαίρα η οποία επεκτείνει την αυτονομία που εμφανίζουν κατά καιρούς οι εργάτες. Η κριτική που εγώ, ο

George Caffentzis κ.α. έχουμε ασκήσει, εδράζεται στο ότι δεν πιστεύουμε πως η υπολογιστικοποίηση της εργασιακής διαδικασίας έχει επεκτείνει το πεδίο της εργατικής αυτονομίας. Την ίδια στιγμή, δεν πιστεύουμε ότι η τάξη των καπιταλιστών υποχώρησε με κάποιον τρόπο από την οργάνωση της εργασιακής διαδικασίας, δεν αντιλαμβανόμαστε πως οι καπιταλιστές συσσωρεύουν κέρδος με κάποιον άλλο τρόπο, μακριά από την εργασιακή διαδικασία αλλά σε κάποιο άλλο πεδίο. Υπάρχουν βέβαια κι άλλες διαδικασίες συσσώρευσης που γίνονται με χρηματοπιστωτικά μέσα, αυτό όμως δε σημαίνει ότι η καπιταλιστική τάξη αποσύρθηκε από την οργάνωση της εργασίας.

Ένα άλλο σημείο διαφωνίας μας είναι η αντίληψη των κοινών αγαθών (commons). Πιστεύουμε με βεβαιότητα ότι τα κοινά δεν βρίσκονται έτσι απλά εκεί έξω, χρειάζεται να παραχθούν ενώ την ίδια στιγμή δεν μπορούν να περιοριστούν στο Διαδίκτυο και τον κόσμο της ψηφιακής επικοινωνίας. Αν κανείς αντιλαμβάνεται τα κοινά ως το θεμέλιο μιας νέας κοινωνίας, μιας νέας σχέσης, τότε πρέπει να σκεφτούμε έναν χώρο, μια δραστηριότητα, μια πλατφόρμα σχέσεων που μας δίνει τη δυνατότητα να έχουμε νέες μορφές αναπαραγωγής, όχι μόνο νέες μορφές γνώσης και επικοινωνίας – αυτό σημαίνει ότι τα κοινά πρέπει να έχουν μια υλική βάση. Πρέπει να συνδέονται με βασικές ανάγκες μας όπως η παραγωγή φαγητού, η στέγη κλπ. Άρα, με λίγα λόγια, επιμένουμε σε μια ευρύτερη αντίληψη για το τι συνιστά τα κοινά. Αυτά θεωρώ ότι είναι τα κυριότερα σημεία διαφωνίας μας με τις τοποθετήσεις και αντιλήψεις των θεωρητικών που αναφέρατε.

Παράλληλα, θα ήθελα να επισημάνω ότι πολύ συχνά ασκούσα κριτική σε κάτι που συνέβαινε τα προηγούμενα χρόνια, στο φαινόμενο που ονομάζω «σεξουαλικό χάσμα» (διαίρεση) στον Λόγο για τα κοινά: από τη μια μεριά παρατηρούσες ένα είδος αρσενικού λόγου για τα κοινά σχετικά με το Διαδίκτυο και την ψηφιοποίηση, ενώ από την άλλη πλευρά έβλεπες τη φεμινιστική προσέγγιση που έδειχνε ενδιαφέρον για τη σφαίρα των υπηρεσιών περίθαλψης και φροντίδας. Πιστεύω ότι αυτό το χάσμα πρέπει να ξεπεραστεί, μ' ενδιαφέρει πάρα πολύ να ξεπεραστεί αυτό το

χάσμα.

Τώρα, αναφορικά με το κίνημα Occury, θεωρώ ότι πρόκειται για ένα είδος μαγματικού κινήματος, πολλές και διάφορες εμπειρίες πέρασαν μέσα από αυτό – υπήρχαν περισσότερες από 600 καταλήψεις – εγώ για παράδειγμα είμαι εξοικειωμένη με λίγες από αυτές οπότε δεν είμαι και η κατάλληλη να αντιπροσωπεύσω ολόκληρη την εμπειρία του Occury με επάρκεια. Είδα κάποιες στη Νέα Υόρκη, στο Μέην, στην Καλιφόρνια. Ωστόσο, όταν μιλάει κανείς για τα θετικά αυτού του κινήματος πρέπει να παραδεχτεί ότι εμφανίστηκε έπειτα από μια μεγάλη περίοδο σιωπής. Αναρωτιόμαστε τι συμβαίνει στις ΗΠΑ γιατί παρόλο που η κοινωνικο-οικονομική-πολιτική κατάσταση χειροτέρευε συνέχεια, δεν είχαμε δει καμία ριζοσπαστική έκφραση της προφανούς εξαθλίωσης που βίωναν οι άνθρωποι, τη δυσαρέσκεια και την απογοήτευση που ήταν χειροπιαστές – και δε μιλάω μόνο για ριζοσπαστικά κινήματα, δεν υπήρχε καμία έκφραση αυτής της δυσαρέσκειας. Έτσι, το Occury εμφανίστηκε σαν μία έκρηξη προς την θάλασσα. Ήταν θετικό για πολλούς λόγους.

Πρώτον, διότι ήταν μια εμπειρία που μας έδωσε μια γεύση ενός νέου είδους πολιτικής: ενός είδους που δεν κατασκευάστηκε μόνο από την εμπιστοσύνη στο ίντερνετ, τη χρήση του twitter κ.λπ αλλά βασίστηκε σ' ένα παλιότερο σχήμα, της σώμα με σώμα επαφής, των πολύωρων συζητήσεων, της γνωριμίας με τους άλλους, του μοιράσματος και της κυκλοφορίας των εμπειριών. Πιστεύω ότι εξαιτίας αυτών το Occury ήταν ένα είδος άνοιξης, ένα πεδίο όπου νέες μορφές αγώνα καθώς και νέες πρωτοβουλίες αναδύθηκαν.

Για παράδειγμα στη Νέα Υόρκη, υπήρχε η πολύ ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία των εργαζομένων του μετρό. Το ριζοσπαστικό κομμάτι του σωματείου των εργαζομένων άνοιξε το μετρό για ελεύθερη μετακίνηση, τύπωσαν ένα φυλλάδιο όπου έλεγαν "σήμερα οι μετακινήσεις είναι ελεύθερες". Για 25 σταθμούς ο κόσμος μπορούσε να επιβιβάζεται δωρεάν. Αυτό θα ήταν ασύλληπτο κάποιους μήνες πριν το κίνημα Occury.

Επιπλέον, υπάρχει το παράδειγμα των οδηγών λεωφορείων οι οποίοι αρνήθηκαν στην αστυνομία τη χρήση των λεωφορείων για τη μεταφορά ανθρώπων στις φυλακές. Επίσης, υπήρχε η ανάδυση του κινήματος που ακόμα «τρέχει» εναντίον του μαθητικού χρέους (Strike Debt) που έχει παρακλάδια στην Καλιφόρνια, τη Φιλαδέλφεια. Περνώντας πολύ χρόνο μαζί οι φοιτητές άρχισαν να συγκρίνουν τις ζωές τους και ανακάλυψαν ότι όλοι είχαν χρέη και έτσι έσπασαν την απομόνωση, τον φόβο και το αίσθημα ενοχής που το χρέος προκαλεί («ήταν λάθος μου», «δεν διαχειρίστηκα σωστά τα λεφτά» κλπ). Οι άνθρωποι ήταν πολύ διστακτικοί στο να μιλήσουν και να παλέψουν γι' αυτό. Το Occury έσπασε αυτό το πάγωμα, αυτήν την παράλυση οπότε έχουμε το ξεκίνημα ενός κινήματος κατά του χρέους.

Βέβαια, δεν θα ήθελα να σκιαγραφήσω μια τελείως καλή εικόνα του Occury διότι στη Νέα Υόρκη και σ' άλλα μέρη υπήρχαν πολλά προβλήματα που αναδύθηκαν, οι σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, ερωτήματα για την ιεραρχία στη βάση της φυλής κλπ. Μ' έναν τρόπο όμως ήταν σημαντικό που οι άνθρωποι ήρθαν αντιμέτωποι μ' αυτά τα ζητήματα.

Το να «κάνεις πολιτική» τις περισσότερες φορές στο Διαδίκτυο είναι μια διαδικασία άφυλη και απρόσωπη, είναι ένας κόσμος που πολλά προβλήματα δεν έρχονται στην επιφάνεια. Παρόλα αυτά ήταν σημαντικό ότι οι άνθρωποι άρχισαν να συζητούν ξανά τις σχέσεις εξουσίας. Στη Νέα Υόρκη οι φεμινίστριες έφτιαξαν ένα χώρο όπου έλεγαν ότι οι άνδρες μπαίνουν μόνο αν τους το επιτρέψουμε.

Βέβαια, πήραμε μια γεύση για μια μικρή χρονική περίοδο ενός κινήματος που δεν το απασχόλησε μόνο η πολιτική, με την παραδοσιακή έννοια του όρου αλλά και το είδος εκείνο της αναπαραγωγής που χρειάζεται για μια βιώσιμη πολιτική διαδικασία, για ένα αυτο-αναπαραγόμενο κίνημα.

Υπήρχε εκείνη η συνεννόηση που οδηγούσε στο να έχουμε διαθέσιμο καλό, οργανικό φαγητό, στο να έχουμε βιβλιοθήκη, να έχουμε τη συνέλευση, να μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε τον κοινό χώρο και να αποφασίζουμε συλλογικά. Στη Νέα Υόρκη, ήμασταν κατά κάποιον τρόπο «ευλογημένοι» διότι η αστυνομία δεν έδωσε άδεια χρήσης για μεγάφωνα οπότε αναγκαστήκαμε να χρησιμοποιήσουμε το ανθρώπινο μεγάφωνο: οτιδήποτε λεγόταν έπρεπε να επαναληφθεί δύο και τρεις φορές, στην αρχή φαινόταν τρομερό πρόβλημα, όμως αποδείχθηκε μια πολύ ριζοσπαστική εμπειρία γιατί οι άνθρωποι εξαναγκάστηκαν να παίρνουν σοβαρά υπόψη τα λόγια τους, διότι επαναλαμβάνονταν πολλές φορές. Αρχισαν να έχουν την αίσθηση της κοινής φωνής τους, κάτι το οποίο συνέχισε και μετά, ακόμη και σε δωμάτια, γραφεία κ.λπ – ήταν μια δυνατή συγκινησιακή εμπειρία.

Αφού το Occury καταστράφηκε βίαια από την αστυνομική καταστολή, συνέχισε και μετουσιώθηκε αλλού όπως για παράδειγμα στους αγώνες για τη στέγη στις προλεταριακές γειτονιές που έπληγησαν μετά από μια καταιγίδα και όταν, εκεί, οι αρχές έλαμψαν δια της απουσίας τους.

Σίγουρα μπορείς να ασκήσεις πολλή κριτική για το που βρίσκεται το Occury, τι κάνει σήμερα, ποιες οι δομές του κ.λπ. Πραγματικά όμως δεν πιστεύω ότι η εμπειρία του εξαφανίστηκε, αντίθετα πολιτικοποίησε πολλούς ανθρώπους. Θεωρώ ότι πρόκειται

να δούμε τους «καρπούς» του στους μήνες και τα χρόνια που έρχονται.

Κατά τη γνώμη μας, η αυξανόμενη στρατιωτικοποίηση στα ευρωπαϊκά σύνορα είναι μια ενορχηστρωμένη προσπάθεια από το Κεφάλαιο για να επιτηρεί και να ελέγχει τις μεταναστευτικές ροές. Απώτερος στόχος αυτής της πολιτικής είναι η μέγιστη εκμετάλλευση του κόσμου της εργασίας. Αντιλαμβάνεστε αυτήν την πολιτική ως μια σύγχρονη περίφραξη;

*Το σχήμα του κογκνιταριάτου προτείνεται από μια σειρά θεωρητικών τη δεκαετία του '90 για να υποδείξει σαν νέο κοινωνικό υποκείμενο το σύγχρονο μετα-βιομηχανικό προλεταριάτο στον αναδυόμενο «γνωσιακό» καπιταλισμό. Εδώ, ο νέος καταμερισμός της εργασίας εξαιτίας των τεχνολογικών εξελίξεων και χρήσεων, δημιουργεί έννοιες και σχήματα όπως «άυλη» εργασία (λιγότερη φυσική παρουσία, ρευστοί-συνεχείς ρυθμοί εργασίας κλπ), «πλήθος» αντί της παραδοσιακής εργατικής τάξης κ.λπ. Μία από τις σχετικές κριτικές της Federici στο [«Επισφαλής εργασία, μια φεμινιστική ματιά»](#).

υγ: την συναντήσαμε στη [Lacandona](#), μαζί με τον σύντροφό της George Caffentzis. Έχουν συγγράψει από κοινού διάφορα πολιτικά κείμενα, υποδεικνύοντας μεταξύ άλλων ότι το τεχνολογικό «θαύμα» που συντελέστηκε για τον μετασχηματισμό της εργασίας πληρώθηκε και πληρώνεται με περισσότερη εκμετάλλευση σε άλλα σημεία της παραγωγικής διαδικασίας και του παγκόσμιου χάρτη του καπιταλισμού.

Προτεινόμενα διαβάσματα:

Silvia Federici: [Wages Against Housework](#), Power of Women Collective and the Falling Wall Press, 1975.

Mariarosa Dalla Costa & Selma James: [Women and the Subversion of the Community](#), Falling Wall Press and a group of individuals from the Women's Movement in England and Italy, 1972.

Silvia Federici: [Caliban and the Witch](#), Autonomedia, 2004.

Silvia Federici: [Για τη σεξουαλικότητα ως εργασία](#), 1975, από την ιστοσελίδα των αυτόνομων ομάδων Μιγάδα, Class War Dogz και του αυτόνομου εργαστηρίου έρευνας και αυτομόρφωσης «Αρχείο 71».

Silvia Federici: [Επισφαλής εργασία, μια φεμινιστική ματιά](#), 2006, από την ιστοσελίδα [rebelnet.gr](#)

George Caffentzis & Silvia Federici: [Mormons in Space](#), 1982, Midnight Notes #5: Computer State Notes